

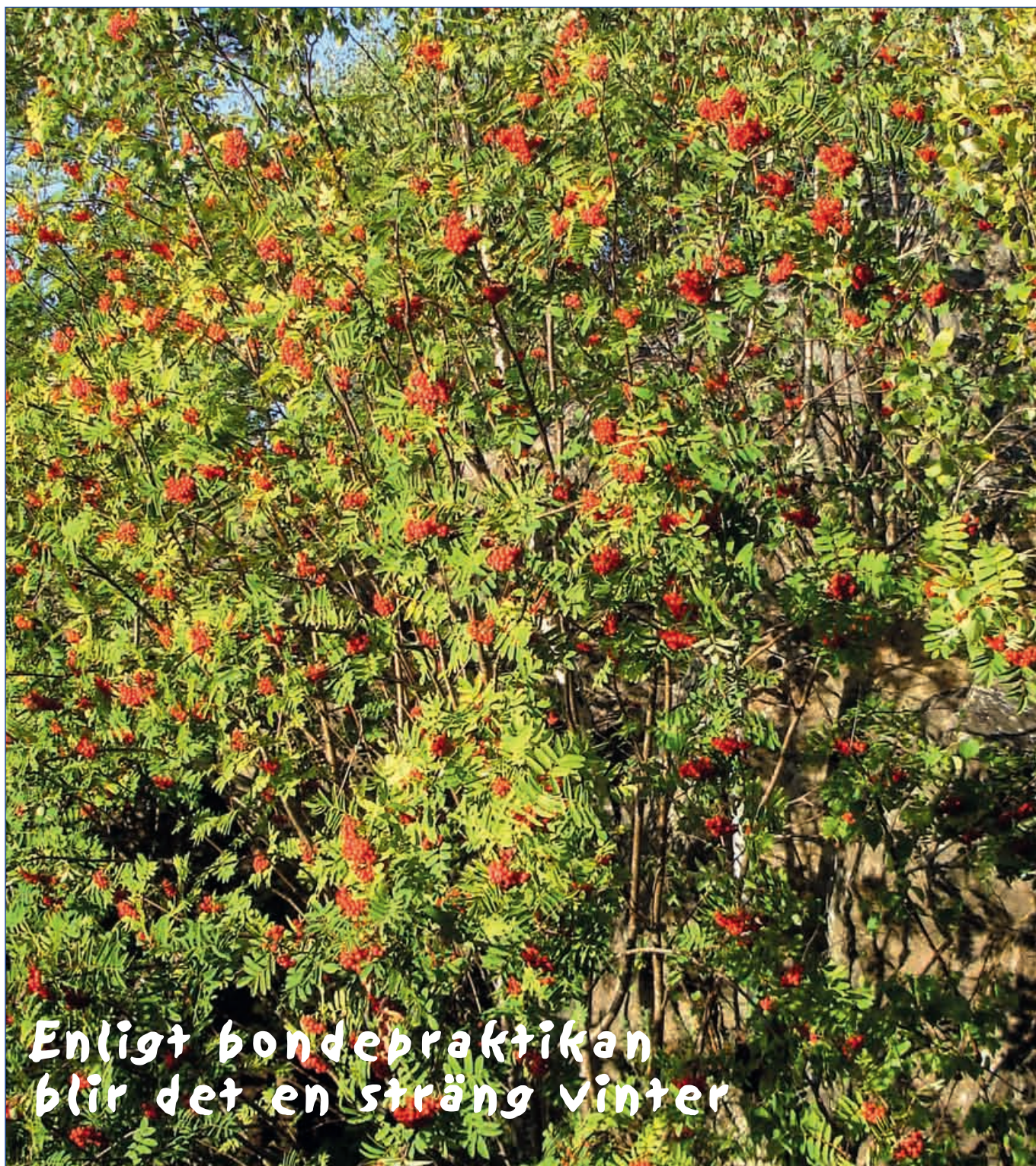
EN TIDNING FÖR MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDETS

Nr 3
September 09

LARY

MEDLEMMAR OCH DERAS ANHÖRIGA SAMT STÖDJANDE

Enligt bondepraktikan
blir det en sträng vinter

NÄSTA NUMMER UTKOMMER I DEC 2009 • MANUSSTOPP TILL NR 4 • 15 OKT

LARY

Årgång 35 • Nr 3 2009

MHCF

MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET

KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 83 10 - FAX. 08-655 46 10

E-POST kansli@mhcforbundet.se

HEMSIDA: www.mhcforbundet.se

PG 85 17 54-2 - BG 5703-3573

ANSVARIG UTGIVARE

Sören Selinder

REDAKTÖR

Gunnar Schneider

MEDARBETARE I REDAKTIONEN

Viola Landewall, Ulf Jönsson

Staffan Hagelin

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Sören Selinder

Östermalmsgatan 21

854 60 Sundsvall

TEL. 0691-610 65

MOBIL 070-327 11 54

E-POST soren.selinder@telia.com

GRAFISK FORM

Gunnar Schneider

E-POST g.schneider@telia.com

TRYCK

Ågrenshuset Produktion

E-POST asa.nordlund@agrenshuset.se

MATERIAL

till tidningen sänds till:

Mun- & Halscancerförbundet

Barks väg 14, 170 73 Solna

Märk kuvertet ”Lary”

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt, ej beställt material.

Insänt material returneras

endast på begäran.

Eftertryck och citering är tillåten

om källan anges.

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

ORDFÖRANDE Hans-Ola Fors

Standgatan 19 - 952 33 Kalix

TEL. 0923-776 60 - FAX: 0923-155 90

E-POST : info@laryngfonden.se

Hemsida: www.laryngfonden.se

PLUSGIRO 91 82 58-5

BANKGIRO 5936-5338

I N N E H Å L L

2 Ledaren

Sören Selinder vår ordförande skriver sitt kåseri

4-5 Anpassningskurs, Eslöv

Rapport

6 Lära sig leva med cancer

Uppmaning till informationsdagar

7 Syd-östras skärgårdskryss

i Tjustras skärgård

8-9 Danska landskursen

Ett möte i Vejle

10-11 Sköna Stensund

Anpassningskurs

12-13 Stockholmsföreningen på

Dramatenbesök

Studiebesök

14-16 Kongress i Bracilien

Rapport från vårdpersonal i Falun

17 Tävling

Hitta meningar

Rönnbärsgelé

Ett recept

Gulaschsoppa

Ett recept till

15 Rätt svar

Förra tävlingen

18 Till minne

Kenneth Ohlsson avliden

Hjälp redaktionen

Uppmaning

19 Föreningarna

Kontaktpersoner

L E D A R E N

På senvåren, i april, blev vårt förbund inbjudna till Norska förbundets landsmöte i Sandefjord söder om Oslo.

Likaledes blev vi inbjudna till Danska förbundets landsmöte på Vingsted Centre i närheten av Vejle och det var i slutet av juni. Dessa möten är likvärdiga med vår Riksstämman.

Representanter från Sverige var undertecknad samt Ulf Jönson, vår sekreterare.

Detta är frukten av beslutet som togs vid Nordisk Kongress i Tammerfors att vi skulle ha ett närmare samarbete mellan de Nordiska länderna. Detta har nu givit resultat.

Att få inblick i andra förbunds uppläggning och verksamhet är mycket givande för oss alla.

Norge har en samling över fyra dagar och Danmark hela fem dagar. Det som skiljer gentemot oss i Sverige är att medlemmarna betalar en deltagaravgift.

Sammantaget var deltagandet myck-

et bra då vi har mycket att lära av varandra.

Projektet att profilera oss med uppsättning av skyltar på sjukhusen börjar ta form och föreningarna arbetar med detta för närvarande.

Även tanken att fyra (s.k. mindre föreningar) samarbetar för att ge ett bredare innehåll i föreningsmöten, rehabiliteringsresor etc. har satts och pågår.

Glädjande i denna stund, när detta skrivs, är att medlemsantalet ökat med 80 – 90 nyregistreringar.

Kanske och förhoppningsvis att vårt namnbyte till Mun & Halscancerförbundet har bidragit.

Namnet finns ju nu ute på vår hemsida och ute i landet via våra föreningar.

Ha nu en bra höst med fulladdade batterier från sommar och semester.

SÖREN SELINDER

F.D. SVENSKA
LARYNGFÖRBUNDET

- ♥ har 11 läns- och regionföreningar runt om i landet
- ♥ bevakar och tillvaratar medlemmarnas intressen
- ♥ arbetar aktivt för att hjälpa medlemmarna tillbaka till ett meningsfullt liv
- ♥ ordnar rehabiliteringsseminarier och -resor
- ♥ har sitt kansli i Stockholm
- ♥ arbetar för att starta samtalsgrupper för både patienter och anhöriga antingen via sjukvårdspersonalen eller i lokalföreningarnas regi
- ♥ ger ut tidningen LARY med aktuell information, artiklar och reportage
- ♥ har regelbundet kurser för förbundets och föreningarnas förtroendevalda samt antirökinformatörer
- ♥ håller kontakt med myndigheter och serviceorgan
- ♥ tillhör Handikapporganisationernas Samarbetsorgan
- ♥ är en av huvudmännen i Cancerfonden
- ♥ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder
- ♥ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kurator och dietist
- ♥ har instiftat den fristående Stiftelsen Laryngfonden

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot
Strup- och munhålecancer*

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

***Bidrag och gåvor
emottages tacksamt på:***

Plusgiro
91 82 58-5
Bankgiro
5936-5338

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

Stiftelsen Laryngfonden
Strandgatan 19 • 952 33 Kalix
Tel: 0923-776 60 • Fax: 0923-155 90

E-post: info@laryngfonden.se
Hemsida: www.laryngfonden.se

Anpassningskursen i Eslöv

Lekdags

Ja, så kom den efterlängtdade dagen, då det var dags att resa iväg till Skåne med omnejder.

Vi anlände - installerade oss i våra rum. Detta var sen eftermiddag på lördag.

Det blev lite tid för lekar och skoj för de som anlant.

Kubb, helkul, lek alla skrattade och lekte ja alla är vi lika barnsliga vilket jag tycker är helt underbart.

Utflykt dags

Söndag dags för mysig frukost sen väntade bussen med vår egen chafför Jan Magnusson (alltid lika glad) han har varit med i många år.

Även vår lika glad guide Lars Tengberg, denna kunniga man som guidade oss runt Skåne. Det bar iväg Skåne runt lika vackert varje gång vallmo som lyser lite här och där hm... mysigt.

Lunchtime, Trollenäs borggård WOW detta var så vackert, den ligger precis bredvid det vackra slottet, ja denna läckra lunch kan endast beskrivas på ett sätt, suveränt.

Lax med rotpotatisgratäng mumsmums. Desserten lika leds. Det fanns även konstverk att beskåda och köpa om man så ville.

Färden gick vidare, vi såg Ska-hults Slott aktuellt nu då vår prins Carl-Philip bor här när han studerar.

Vidare till Flyinge stuteri mycket känt för alla sina hästar detta ägs idag av staten. Och längst upp på en av skorstenarna lyckades vi få se en stolt stork stå och vakta sitt bo häftigt!

Två gubbar i stan

Resan gick vidare till universitetsstaden Lund. Eftermiddagsfikat i Nationalparken Söderåsen känd för sin fina bok/lövskog fantastiskt alla dessa träd i Skåne.

Nästa dag

Dagen efter, Öresundsbron, sen solig fika alldeles nedanför bron.

Lika läckert varje gång, (lustigt att man orkar äta så mycket, vi äter ofta, minst sagt).

Föreläsare

Strandvägen till Helsingör är en mycket sevärd resa bara snygga häftiga hus. Väl framme fick vi några timmar att göra vad vi ville, helskönt, vädret var med oss även om vi kanske ville ha lite mer värme men allt kan man inte få.

Där efter färjan över till svedala och Eslöv där mat och lekar väntade oss.

Föreläsningar

Onsdag, läkare Peter Wahlberg, kurator Monica Saxne och logoped Margareta Lundskog tog hand om oss och berättade var för sig om vad som sker i Lund och även våra åkommor. Detta är sååå intressant

Föreläsare

tex berättade Peter att vi har 38 muskler i svaljet som ska komplettera varandra varje gång vi sväljer helt, otroligt!!!!!! Jag har nu för egen del bättre förståelse att muntorrheten är och förblir svår ibland.

Strålningen gör ju sitt till också, fick vi veta. Ja det är helt otroligt hur våra kroppar reagerar. Visst blir jag ödmjuk av allt jag gått igenom, tror jag får medhåll av er allihopa.

Monica och Margareta ni var

Åhörare

också helt underbara som orkade med alla våra frågor stort Tack till er alla.

Studiebesök

På torsdagen var dags för besök på Atos, Janet var med som guide, mycket intressant att lyssna på

Bertil Nordström, är mycket kunnig och vet vad han pratar om. Han visade en film som tydligt visar hur larynghektområde har det och vilka bekymmer som kan uppstå.

Därefter, en rundvandring på Atos, så alla kunde se hur fabriken ser ut som tillverkar detta livsviktiga verktyg som en del av oss behöver.

Underhållning

Så kom då kvällsbuffén till musik av Jimmy Silow gitarr sång och Magnus Ringborn piano, riktig midsommarmat serverades med tillhörande

läckra jordgubbar-gräddglass Kan det bli bättre.

Vi fick också tillfälle att tacka denna ljuvliga underbara kvinna som fixat och donat för att vi ska ha det så bra som möjligt jippiiiii VIOLA. TACK från oss alla!

Slutet

Den sista dagen kom på begäran Inger Olsson. Hon berättade om sina resor i Tibet. Jag säger bara OJ, vilken kvinna hon berättade så intressanta saker om charmaner om hur de lever och vad de tror på dessa gudar och andar. Hon visade film från Tibet där hon själv var med, helt fantasiskt. Båda spännande, och överkligt, men ändå vill man tro på det.

Veckan gick fort och så mycket trevliga ansikten en del har jag träffat några nya för mig alla lika underbara en hel massa hälsningar till er alla! Hoppas vi ses igen

Puss och Kram

LISBETH

från göteborgsförening

Åhörare

Sören tackar Viola för ett bra jobb

Lära sig leva med cancer

Förbundet har fått ett brev från Rigmor Lindgren vid Skånes Onkologiska Klinik, Malmö.

Rigmor Lindgren är representant för den Nationella styrgruppen för ett stöd- och reha-

biliteringsprogram för cancerpatienter och deras närstående. Programmet heter "Lära sig leva med cancer". Det har funnit i Sverige sedan början av 1990-talet och har kursledare på flera platser i landet, upp till Sundsvall.

För att sprida kunskap om detta program har skrivelsen från Rigmor Lindgren distribuerats till ordförandena i lokalföreningarna och återges också här för att de som vill veta mera ska kunna ta direktkontakt med företrädare för programmet.

2009-07-20

Hej

Jag heter Rigmor Lindgren och arbetar som avdelningschef på Skånes Onkologiska klinik i Malmö. Jag är också en av medlemmarna i en Nationell styrgrupp för ett program som heter Lära sig leva med cancer, där jag varit aktiv kursledare sedan 1997.

Lära sig leva med cancer (LLC) är ett stöd- och rehabiliteringsprogram för cancerpatienter och deras närstående. Det är kostnadsfritt för deltagarna och kursprogrammet innefattar sammanlagt 8 kvällar, var och en med sitt tema. Programmet har funnits i Sverige sedan början på 1990-talet, då det etablerades här av Docent Gertrud Grahn, som upptäckte det i USA. Idag finns det i princip i hela Europa och materialet är översatt till alla länders respektive språk.

Ett av våra mål som kursledare är att sprida information och kunskap om att detta program finns och vad det kan ge. Vi finns på flera ställen i landet, men inte längre norrut än till Sundsvall. Vår uppfattning är att trots att det finns på flera orter i landet, så vet fortfarande inte majoriteten av de cancerdrabbade och deras närstående att programmet finns, en kunskap vi gärna vill sprida.

Det är också väldigt olika i landet hur ofta kurser hålls, bl.a. beroende på resurser och tillgång på utbildade kursledare. Men vi tror att om fler önskar få möjlighet att delta i en sådan kurs, så ökar möjligheterna att få fler resurser till det. I nuläget är det Skånes Onkologiska klinik i Malmö som har flest kurser, med regelbundet 4 kurser/år.

Kurserna leds av sjukvårdspersonal som tex. sjuksköterskor, kuratorer, läkare m.fl. som alla först gått en kursledarutbildning. Målsättningen är att deltagarna skall få ökad kunskap om sin situation, men också olika "verktyg" för att kunna hantera den nya livssituationen. Förhoppningsvis skall sjukdomen, efter genomgången kurs, bli en del av livet, istället för att livet blir en del av sjukdomen. Att det blir en balans mellan de olika faktorerna.

Vi har en landsövergripande styrgrupp för kursledarna och har nu även en hemsida www.skane.se/larasiglevamedcancer. Där finns all information om kursens innehåll och syfte, hur den är upplagd och på vilka orter i Sverige den finns och vem som är kontaktperson på respektive ort.

Gå gärna in på hemsidan och titta och vid ytterliggare frågor är ni alltid välkomna att kontakta någon av oss i Styrgruppen. Våra namn finns under rubriken För personal

Vänligen

Rigmor Lindgren

Avdelningschef/kursledare Skånes Onkologiska klinik, Avdelning 1, Malmö

rigmor.lindgren@skane.se

Sydöstra föreningens skärgårdsresa

Ingemar ser till att alla kommer ombord

Lördagen den 15 augusti gjorde 52 medlemmar i Sydöstra MHCF en utflykt till Tjusts vackra skärgård.

Vi samlades vid hamnplanen i Västervik och efter ungefär en timmes behaglig sjöresa kom vi fram till Hasselö i den yttre skärgården.

Största ön

Hasselö är den största av alla öarna i Tjust. Hasselö och Sladö, som är två angränsande öar med broförbindelse, har cirka 30 bofasta invånare och så många som 500 fritidsboende. Detta, och mycket mera, fick vi veta av vår guide, Christina Carlén, som var med oss på en rejäl rundtur med traktorbagnar.

Kaffe med föreningsmöte

Före rundturen, vid ankomsten till Hasselö, bjöds vi på kaffe i caféet vid Hasselö Sand. Där hade vi också ett föreningsmöte och fick information om den rehabiliteringsresa som planeras till våren nästa år.

Fram emot eftermiddagen var det dags för lite mera av det lekamliga och detta i form av en fin buffé på restaurang Sjökantén. Mycket av det som bjuds på restaurangen är lokalproducerad mat och baserat på öns egna produkter.

Vi hade i alla fall tur med vädret

Vi hade tur med vädret, som man brukar säga. Solen sken och det var en behaglig temperatur. Vi åt utomhus och njöt av tillvaron.

Det var en fantastisk dag vi fick i den vackra Tjustskärgården. Ett stort tack till Harriet och Ingemar Deann som planerat denna dag och som såg till att allt fungerade så bra.

Text och bild:
ULF JÖNSON

Rundtur på traktorsläp

Buffé i det fria på restaurang Sjökantén

Vår guide, Christina Carlén, berättade om Hasselö

Den danska landskursen i Vejle

Vingstedcentret utanför Vejle

Dansk landsforening for laryngectomerede (DLFL) höll sin landskurs, inklusive årsmöte, 22-26 juni på Vingstedcentret utanför Vejle på Jylland.

Enligt traditionen var de nordiska systerorganisationerna inbjudna som gäster och från vår sida deltog Sören Selinder och undertecknad.

Vingstedcentret är en stor och imponerande anläggning som ägs av den danska idrottsrörelsen.

Landskursen var väl organiserad och fungerade väldigt fint. En särskild kursledning hade ansvaret för planeringen av landskursen och den såg nu till att allt förlöpte enligt planerna. Programmet var välfyllt

Bent Eikhard talade om humor i vården

med föreläsningar, gruppdiskussioner och social samvaro. Landskursen inleddes med välkomstord av kursledaren Bente Hollerup. Överläkaren Bent Eikhard talade om humor i vården, ett tema som höll sig genom hela landskursen.

Följdverkningar

Under rubriken "Följdverkningar för laryngectomerade" talade överläkaren Preben Homøe om följdverkningar av operationen och berörde bland annat frågan vad strupcancer är, tidiga och sena operationskomplikationer, följderna av den förändrade anatomin, psykiska problem, kontroll och uppföljning.

Till kursen, som hade ett hundratal deltagare, var också anhöriga inbjudna och för dem genomfördes särskilda gruppdiskussioner.

"Följdverkningar för laryngectomerade" var rubriken på Preben Homøes anförande

Anne-Lise Steen är DLFL:s ordförande

I gruppdiskussioner informerades också om olika kommunikationshjälpmedel och användning av telefon och SMS för de som opererats. Särskild kommunikationsundervisning för laryngectomerade var en återkommande programpunkt under ledning av inbjudna logoped.

Träning är viktigt

Att hålla sig i fysiskt trim är viktigt och varje dag inleddes med aktiviteter som stavgång eller simning. Ett angeläget inslag i landskursen var den sociala samvaron, både det spontana mötet mellan människor med liknande erfarenheter och även i mera organiserade former. Kursledningen hade också lagt in en hel del sociala aktiviteter i programmet, utan att det verkade överorganiserat eller ansträngt. Genomgående bjöds vi på en myckenhet av god mat och måltiderna var ytterligare ett tillfälle till samtal med andra kursdeltagare.

Danskt midsommarfirande

På kvällarna träffades vi för att i all enkelhet prata med varandra, utbyta erfarenheter, eller bara ha det trevligt. Vi fick också delta i det danska midsommarfirandet. Medan vi i Sverige numera alltid firar midsommaraftonen vid ett veckoslut håller man i Danmark fast vid att fira midsommar den 24 juni. Tur för oss svenskar som på så sätt i år fick upp-

Carl-Johan Ryser, Hanne Hansen och Steen Møller berättade om sina erfarenheter under rubriken: "Tillbaka till vardagen efter laryngektomi"

leva midsommaraftonen två gånger! Kvällen inleddes med en grillfest och sedan följde det traditionella, inte med midsommarstång som hos oss utan med ett bål, som våra valborgsmässoeldar, och mitt i elden en docka som föreställde en häxa. Det hela gav en känsla av fornnordiska riter, ett symboliskt sätt att fira den annalkande högsommaren.

Anställda laryngektomerade kontaktpersoner

Sammantaget vill jag framhålla att det var en mycket välplanerad och trevlig landskurs vi fick delta i. Den gav oss ytterligare kunskap kring

den problematik som vi har gemensamt och vi fick också en förstärkt känsla av gemenskap med våra danska vänner. Enbart detta är skäl nog för av hålla en nära kontakt med våra systerorganisationer. Genom de här kontakterna kan vi ge varandra av våra kunskaper och erfarenheter. Ett exempel på detta är den annorlunda organisationen för besöksverksamheten hos patienter som ska opereras. Vi fick veta att i Danmark har sjukhusen anställt eller arvoderar laryngektomerade personer för att de ska lämna information och hålla kontakt med patienterna. Hur detta mera i detalj är

Henning Kirkegard (i mitten) visade oss runt i trakten. Här omgiven av Asle Eliasson från Norge och Sören Selinder

organiserat och vilken utbildning som lämnas till kontaktpersonerna är frågor som vi i vårt förbund har anledning att återkomma till.

Ett stort tack

Till sist vill jag uttrycka vår tacksamhet till kursledningen för all vänlighet och omtanke. Vi fick verkligen uppleva en givande och innehållsrik landskurs och dessutom nya kunskaper och intryck av det vackra Jylland.

Text och bild:
ULF JÖNSON

Grillfesten på den danska midsommaraftonen

Glada midsommarfirare

Gå in och titta på vår hemsida
www.mhcforbundet.se

Sköna Stensund

Deltagarna på Stensund

**Nu har det äntligen blivit juni.
De fem första dagarna
i denna månad hade jag och
28 förbundsmedlemmar
intagit
Stensunds Folkhögskola.**

Vi skulle delta i en anpassningskurs och få njuta av den ljuvliga miljön och den friska luften. Görel och Carolina tog hand om oss. De är båda lärare på skolan.

Inte fick vi ligga på latsidan för det var många intressanta och roliga aktiviteter.

Många föreläsningar

Det var föreläsning av f.d. centerledaren Karin Söder om Selma Lagerlöf och biträdande rektor Tommy Fogelberg höll en föreläsning om Vilhelm Moberg.

ÖNH-läkaren Lalle Hammarstedt från Karolinska sjukhuset och Signe Friesland från Radiumhemmet samt en sköterska besökte oss en dag och då hade vi tillfälle att ställa frågor om både mun- och halscancer.

Professor Brita Hammarberg kom också till oss en dag och hade med sig två logopedstudenter som övade oss att tala så nu kan vi alla det lite bättre.

Håll igång på kvällarna

Viola höll oss igång på kvällarna med rebusar, tipspromenad och så fick hon oss till att spela kubb (ett spel som man kastar pinnar, alla tyckte det var jättekul)

Vi gjorde även utflykter. Bl.a. en till Gälö, en ö ca 10 minuters båt-färd ifrån Stensund, där en f.d. husmor bor året om med sin man Sören (samma namn som vår ordförande). Det var han som stod för transporten, han fick köra över oss i tre

omgångar i deras motorbåt. Sören gav oss en historisk berättelse om hur det var på denna ö förr i tiden. Bilder visade han också. Han är barnfödd på ön. Gun-Britt hette vår värdinna och hon bjöd på kaffe och hembakta bullar och kakor i ett av deras hus och det var ju skönt att sitta inomhus eftersom det blåste rätt friskt och det regnade också en liten skur.

Tullgarns Slott

En annan dag var det dags att med hyrbuss åka till Tullgarns slott. Där fick vi först kaffe och tårta i Stall-caféet och sedan blev det guidning av själva slottet.

Nu höll jag på att glömma att nämna Vavvas blomstervandring som alltid är mycket givande. Jag begriper inte hur hon kan komma ihåg alla namn på växterna, både svenska och latinska.

Några av deltagarna som tagit på sig flytvästar för att åka på båtutflykt

Stora konstverk

En förmiddag togs vi omhand av Eva, också lärare på skolan, och då skapade vi stora "konstverk" av silkespapper som Eva ville höra våra bildmotiveringar om.

Men, tråkigt nog, allt har ett slut, så även detta. Jag vill sluta med ett jättestort TACK till Viola och Laryngfonden som gjort detta möjligt.

*Vid pennan
Siv
i Sydöstra*

P.S. Glömde säga att personalen är toppen och maten mycket god. D.S.

Cancer i hals- eller munhåla?

Det finns gemenskap med andra i samma situation!
Bli medlem i någon av Mun- & Halscancerförbundet föreningar.

Mun- & Halscancerförbundet (MHCF) arbetar för:

- kontakt och information före och efter behandling
- att hjälpmedel och förbrukningsmaterial skall vara kostnadsfria
- utökade resurser till rehabilitering
- handikappersättning, färdtjänst och kostnadsfri tandvård
- subventionerad utlandsvård
- forskning och utveckling av hjälpmedel
- bredare informationsverksamhet
- rökinformation i skolorna

Läns- eller regionsföreningar i Sverige finns i:

Dalarna, Gävleborg, Göteborg, Halland, Östergötland, Skåne, Stockholm, Uppsala, Västmanland, Norrland och Örebro.

Vi är en av huvudmännen i Cancerfonden

Vi välkomnar opererade, anhöriga, sjukvårdspersonal, vänner och andra intresserade som medlemmar.

Intresseanmälan:

- Jag vill veta mer om MHCF:s verksamhet   Jag vill bli medlem.

Skicka inbetalningskort och information.

NAMN:.....

ADRESS:.....

POSTADRESS:..... TELEFON:.....

SKICKA ELLER FAXA KUPONGEN TILL: MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET, BARKS VÄG 14, 170 73 SOLNA

TEL: 08-655 83 10, FAX 08-655 46 10

Stockholmsföreningens Studiebesök på Dramaten den 4 maj 2009

Vi var ca 20 personer från Stockholmsföreningen som träffades en blåsig måndag kl 13.00 för att göra studiebesök på Dramaten

Kungliga Dramatiska Teatern grundades av Gustav den III 1788. Syftet var att skapa ett konstnärligt rum för att stärka folkets nationella självkänsla och kulturella identitet.

Efter sina första 130 år flyttade teatern in i Fredrik Liljekvists jugendinspirerande pärla vid Nybroviken. Många av samtidens konstnärer – Carl Milles, Carl Larsson och Prins Eugen var med om att utforma och utsmycka den stilfulla byggnaden i guld och marmor.

Den 18 februari 1908 invigdes det nuvarande Dramaten-huset med August Strindbergs "Mäster Olof". Sedan dess har Dramaten uppnått ett världsrjykte – mycket tack vare regissörer som Olof och Gustaf Molander, Alf Sjöberg och Ingmar Bergman.

På första parkett

Vår visning började med Stora scenen, där vi fick sätta oss på parkett för att få information av en mycket duktig och trevlig guide. Salongen

Den berömda trappan

var otroligt pampig med utsmyckningar och vackra målningar. Målningarna i taket var gjorda av Julius Kronberg föreställande EROS tre män i Näringslivet. Salongen består av parkett, 1:a, 2:a och 3:e raden.

Två loger finns, en på vardera sidan om scenen. Kungalogen är den som ligger på vänster sida.

Olika scener och lokaler

De teaterscener som finns i själva teaterhuset förutom Stora scenen är

- **Tornrummet** ca 60 platser. Den nya scenen öppnades 1974.

Salongen var tidigare Dramatens elevskolas lokal. Utbildningen sker i dag på Teaterhögskolorna i Stockholm, Malmö och Göteborg.

På Dramatiska Institutet utbildar man sig i regi ljussättning och ljud.

- **Målarsalen** invigdes som scen 1971. Lokalen var tidigare teaterns målarsateljé.

- **Lejonkulan** är Dramatens scen för barn- och ungdomsteater och är uppdelad i Lilla och Stora Lejonkulan och ligger i teaterhusets bottenplan

Eget litet hus

Lilla scenen är inrymd i ett hus omedelbart bakom Dramatens huvudbyggnad. Huset byggdes år 1914 och hyste från sitt första årtionde biografen Sibyllan. Genom arkitekt Erik Ahlséns enkla men raffinerade ombyggnad för Dramaten skapades den Lilla scenen då kallad Studion.

Flera lokaler

Elverket är Dramatens scen på Linnégatan 69. Sedan våren 2003 är sce-

Guiden berättar om många av de olika kändisar som uppträtt på Dramaten

Entrén till Dramaten

nens uppdrag att ta fram och spela nyskriven svensk och europeisk dramatik. Scenen delas ibland upp i två mindre scener.

Bakom scenen

Efter den allmänna informationen gick vi bakom scenen och fick se på all fantastisk teknik med hur ljus- o ljudsättning fungerar idag. Det var mycket imponerande att se hur ett stort antal scenarbetare höll på att rigga inför nästa föreställning. Det finns en stor rundel/platta mitt på scenen, som kan snurras runt vid föreställningar, när man har många scenbyten. Rundeln/plattan används inte så ofta idag.

Vid rundvandringen i huset till de olika våningsplanen fick vi bl a besöka 3:e raden för att uppleva höjden och utsikten över salongen från ett svindlande perspektiv.

Besöket i Marmorfoajén gav ett intryck av mycket guld och marmor i jugendstil, där dagens teatergäster intar sin förtäring i pauserna. Målningarna i taket är gjorda av Carl Larsson.

Där fanns även en många vackra skulpturer från 1700-1800 talet gjorda av bl a Fredrik Liljeqvist.

Vad är det för spännande där uppe

Många yrkesgrupper

På vår väg mot skrädderiet som är själva hjärtverksamheten i huset passerade vi skådespelarnas loger. Det är många yrkesgrupper som finns i huset, förutom skådespelarna, bl a skräddare, skomakare, sadelmakare, hattmakare och smed, alla är de en länk i den stora kedjan för att allt ska fungera.

Inne i skrädderiet fick vi se mängder av vackra tyger, sytråd i alla regnbågens färger. Där kan det gå hett till ibland, om det är många

föreställningar på gång samtidigt, då alla teaterns dräkter sys upp här.

Magnifika klädesförrådet

Vi avslutade rundvandringen i klädförrådet där vi fick ta del av kläder från 1900 talets början. Många dräkter är så gamla att de nästan inte går att ta i, utan att de faller isär.

Vi fick se mycket vackra kläder, bl a en finklänning ur "Drottning Kristina", som skådespelerskan Anita Björk hade i föreställningen.

Det sys alltid nya dräkter till varje ny pjäs även om den har visats tidigare på Dramaten.

Detta beror på att det oftast är en ny regissör, ny scenografi och ny dekor.

Med anledning av detta har Dramaten utförsäljning ungefär vart 6:e år på vissa av sina dräkter till all-

mänheten, för att få plats med de nya kreationerna i sitt klädförråd.

Ja, det blev en eftermiddag att minnas med glädje.

Tack för en väldigt fin guidetur och trevligt bemötande av Dramaten och Café Pauli där vi efteråt åt goda smörgåsar och drack gott kaffe.

Vid pennan

KARIN HJELM

MED TILLÄGG AV SIV SELINDER.

XIX World Congress in otorhinolaryngology

Sao Paaolo Brasilien 1-5 Juni 2009

Under tecknad och logoped Per Testad kunde med Laryngfondens medel delta i ovanstående världskongress inom ämnesområdet öron-näs-och hals-sjukdomar, foniatri-logopedi samt huvud- och halskirurgi.

Mötet avhölls i världsstaden Sao Paolo med 23 milj. invånare och hade samlat c:a 7000 delegater från 61 länder. Sverige representerades av c:a 10 deltagare.

Utbudet av vetenskap var enormt och alla aspekter av ämnesområdena belystes i ett otal salar, de flesta med simultantolkning till engelska.

Organisatoriskt fungerade allt mycket bra och dagarna var späckade med aktiviteter.

Ett problem var att täcka in allt man ville delta i men då vi båda är intresserade av laryngologi /dysfagi kunde vi täcka in det mest intressanta.

Nedan följer sammanfattning av några av föredragen

"Kronisk hosta"-behandling. Dr Murray Morrison Canada Hosta drabbar många och är ett vanligt symptom på öronmottagningar.

Astma, bronkit,

gastro-esofageal reflux (halsbränna), felsväljning, är vanliga orsaker. När orsaken är okänd och hostan kronisk, kallar man den "oförklarlig hosta." Tidigare benämningar såsom tics-hosta, vanehostare, eller psykisk hosta bör ej användas längre.

Den typiska patienten med "oförklarlig hosta" är en medelålders kvinna, som reagerar med hosta på irriterande lukter, luftföroreningar, vid tal eller sång, i hori-

sontalläge samt vid måltid. Patienten har ofta andra symptom såsom heshet, depression, klump i halsen.

Svår behandling

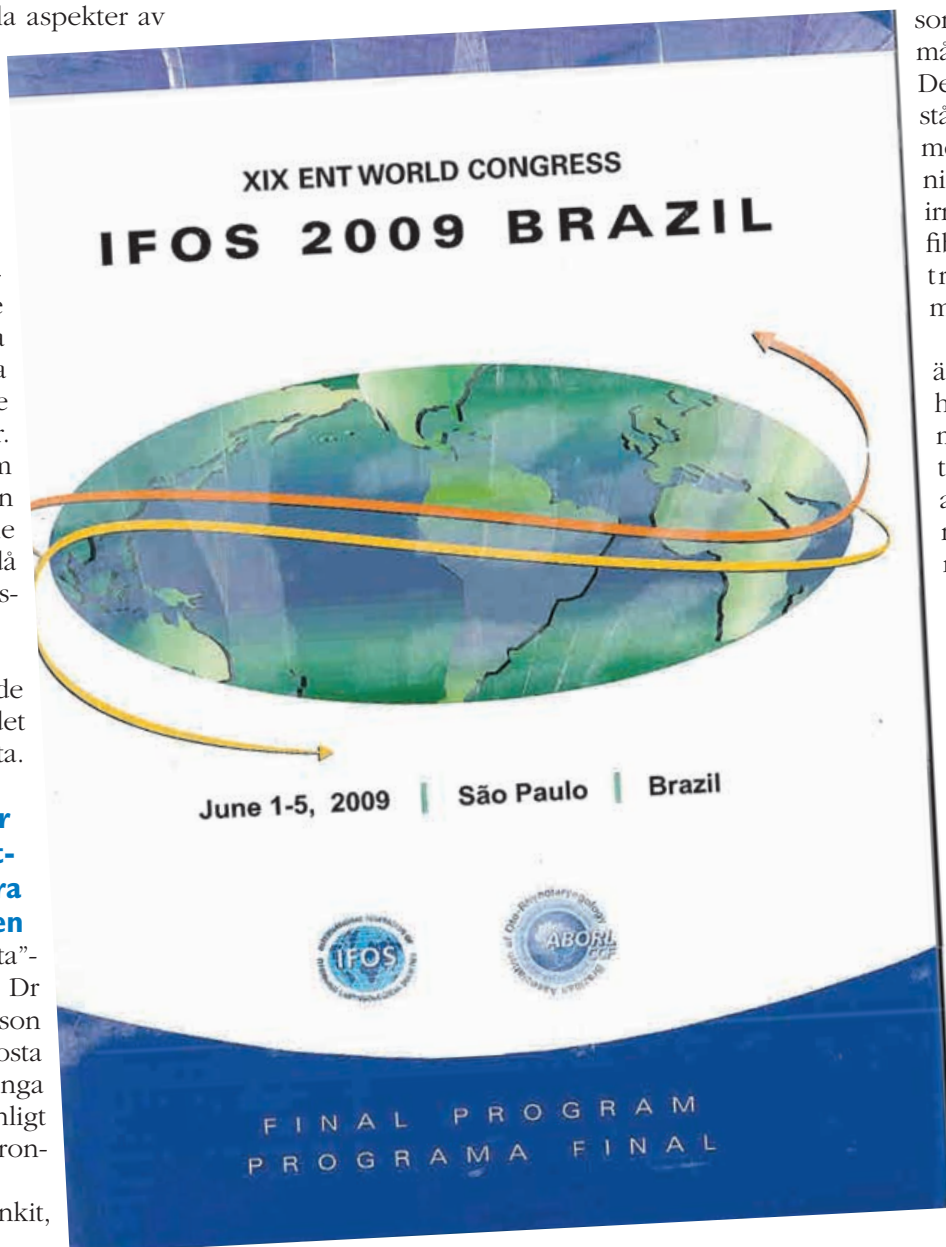
Man tror i dagens läge att det rör sig om en överretbarhet i struphuvudet- "irritabelt struphuvud" och den tänkbara orsaken är en skada centralt i hjärnan, som inte längre kan hantera inkommande impulser med hämning utan alla signaler från struphuvudet tolkas som att en hoststöt måste frambringas. Det finns andra tillstånd med liknande mekanismer tex kroniska smärttillstånd, irriterad tjocktarm, fibromyalgi, kroniska trötthetsyndrom, migrän.

Då dessa tillstånd är mycket svårbehandlade, finns många terapitraditioner och följande anses numer vara mest framgångsrika;

Antimagasyremedel (Losec)
Centralpåverkande medel (Baklofen, Gabapentin, Effexor, ssr prep)
Struphuvudstråning (logoped)

Andningsövningar, tungträning

Kognitiv beteendeterapi
Muskelförlammande medel (Botox)

Dr. Mats Lindén

Intressant föredrag om en besvärlig patientkategori.

Vi följde också en videosession med operationsfilmer och såg bla hur så kallad sulcus (fårör) på stämbanden samt så kallad Reinkeödem (svullna stämband -rökinducerade), opererades. Inget nytt för oss utan samma metoder används i Sverige.

Nästa föredrag handlade om dubbelsidiga stämbandsförlamningar vilket är ett ovanligt men mycket besvärligt tillstånd då patienten får mycket svårt att andas och om detta åtgärdas, genom att röstsprungan vidgas, blir det enbart viskstämma. Utredning med muskelaktivitetsmätning skall göras då orsaken ibland ej är förlamning utan en inflammation i struphuvudets broskleder som gör att stämbanden ej rör sig.

En standardoperation som göres i fall med orörliga stämband är att skära bort en liten del så att luften kan passera (cordectomy). Tyvärr växer den bortopererade delen snart tillbaka varför man nu rekommenderade ett utvidgat ingrepp där också delar av struphuvudsbrosket tas bort i samma seans. Patienterna behöver ej räkna med att rösten blir helt förstörd av detta ingrepp och det blir ofta bestående bättre luftväg. Patienten slipper också tracheotomas dvs slipper bli kanylbara.

Ingreppet beskrevs noga och fordrar tillgång till laserapparat.

att före eventuellt ingrepp ge sin syn på möjligheten att med röstterapi optimera rösten och därvid slippa operation. Efter kirurgi bör oftast röstterapi ges för att anpassa rösten till de nya förhållandena i struphuvudet och att ge patienten en god röstfunktion. Doktors arbete handlar om att bota. Det betonades att samarbete mellan patient - logoped - kirurg var mycket viktigt. Utan detta samarbete lyckas man sällan bra. I Falun har vi denna syn sedan många år och också ett gott samarbete varför vi blev styrkta och glada av detta föredrag.

Logoped Per Testad

Röstkirurgi

Nästa föredrag var mycket bra och pedagogiskt och handlade om röstförbättrande kirurgi och röstrehabilitering efter kirurgi.

"Voice Surgery and Vocal Rehabilitation"-Dr Campos och logoped Maria Belau

Röstkirurgi är ett delikat område och kirurgen måste ha kunskaper ej bara i kirurgi utan också i fysik och mekanik. Patienterna måste hanteras av ett team med röstlogoped, som både är med vid operativ bedömning och postoperativ röstbehandling.

Logopedens arbete handlar om

Nästa föredrag;

"Voice Rehabilitation after Total Laryngectomy" -Dr Flavio Gripp Sao Paulo

Med andra ord hur man kan återställa talförmågan efter bortoperation av struphuvudet.

Redan 1873 gjordes det första operationen där hela struphuvudet togs bort av Dr Billroth. Problemen med tal efter operation hanterades först med att patienten fick lära sig matstrupstal därefter utvecklades elektriska röstgeneratorer - text Servox. Dessa fungerade hjälpligt men rösten blir monoton. Fortfarande finns det dock laryngectomerade

som föredrar röstgenerator framför talventil.

1978 kom så den första talventilen av Singer Bloom. På senare år får nästan alla patienter nu provoxventilen, som bör opereras in samtidigt med laryngektomi för bästa resultat. Jämförande studier har visat att 95% av alla ventiler som opereras in i samma seans lyckas, medan 75% lyckas av dem som opereras in i en senare seans.

Ventilen som har ett membran mot aspiration till luftvägarna sätts in från luftstrupe till svalg. När man tvingar upp luften genom ventilen till svalget sätts en muskelring i svalget i vibration och ljud kan frambringas, som man sedan artikulerar på, som vid tal med stämbanden. Observera att de fall som misslyckas ofta beror på att denna muskelring skadats eller är ärrömlad.

Vibrationer kan då ej frambringas. Före operationen kan denna muskelrings funktion bedömas med en röntgenundersökning. I vissa fall förekommer också spasm (kramp), i denna muskelring och då kan den sprutas med muskelförlamande medel (Botox).

Det är också viktigt med noggrann information till patienten före operationen så att motivation frammanas.

Ventilerna har gjort stor nytta världen över även om en del problem som svampväxt och inflammationer kring ventilen förekommer.

Talventiler av typen Provox är nu standardbehandling i samband med laryngektomier. Patienten får röst omedelbart efter operationen till en låg kostnad och en hög livskvalite.

Nästa föredrag;

"Laserkirurgi i struphuvudet" **Dr Marc Remacle Belgien**

Laserkirurgi har funnits länge och också använts i struphuvudet. För-

delar med laser är att blödning minimeras och man ser bättre vad man gör. Man kan också operera enhänt och via rör i halsen, dvs man slipper skära upp strupen.

Tidigare lasrar hade dock en del nackdelar och begränsningar. Nya lasrar framtagna för struphuvudskirurgi kan skära mycket precist och bränner inte lika mycket som tidigare. Man kan alltså ta bort mycket små förändringar utan att orsaka skada på kringliggande strukturer. Laser kan således användas från den minsta kirurgin till den stora tumörkirurgin. Nuförtiden kan man således klara 75% av all cancerkirurgi i struphuvudet utan att behöva skära upp utifrån. För bara 10 år sedan var förhållandena omvända!

Den nya fina lasertekniken gör också att man ser att ta bort tumörer med marginal och man kan på detta sätt minska behovet av postoperativ strålbehandling.

Enligt Dr Remacle är laser framtiden och då i form av robotkirurgi dvs operatören kan vara en världsledande specialist och befinna sig i annat land än patienten vid operation.

Det sista föredraget som handlade om strupar och röst var det mest spektakulära!

"Rekonstruktion after total Laryngektomi" **Dr Ingo Herrman Italien**

Detta har ju länge varit läkarnas och patienternas dröm men alla har trott att det varit omöjligt. Dr Herrman, som är känd för att vara framåt och ej hesitera, presenterade sitt första fall - en laryngektomerad man, som rekonstruerades och kunde svälja och tala efter operationen.

Operationen bestod av ett flertal steg och tog lång tid i anspråk. Det var också lite svårt att förstå allt även för en öronläkare men nedan följer de steg han beskrev:

1 - gör ett nytt tungben av delar av underkäken och sy fast den under hakan med en sena från underbenet.

2 - tag revbensbrosk och tillverka ett rör av broskringar stort som ett vanligt struphuvud.

3 - tag slemhinna från munhålan och kläd rörets insida.

4 - inplantera - gör en ficka och stoppa sedan in röret under huden på underarmen.

5 - när huden ovan röret vuxit fast i broskringarna samt slemhinnan på dess insida sitter fast, tas röret ut med vidhängande skinn.

6 - öppna halsen och koppla ihop rörets nedre del med luftstrupen och fäst den övre delen till tungbenet.

7 - tillverka ett litet silikonrör som passar precis i broskröret och fäst ett litet silikonlock i silikonrörets övre del. (tjänar som struplock).

8 - sy fast underarmens hudbit i såret i halsen samt tag bort tracheostomi.

Postoperativt fordras träning av både sväljning och tal. Denna patient gick det bra för och han kunde svälja utan att få i fel strupe samt hade han tal ungefär som en patient med provoxventil.

Auditoriet var nästan förstummat och hade nog svårt att tro allt. Kanske är detta framtiden - vi får se.

Ett stort tack till Laryngfonden, som gjort det möjligt för oss att ta del av XIX Världskongressen i Sao Paolo. Sett ur ett världsperspektiv ligger Sverige väl framme i diagnostik och behandling av öron-näs- hals- och röstpatienter. Vi har nu fått lite insyn i vad som sker i andra länder.

DR MATS LINDÉN

Gå in och titta på vår hemsida
www.mhcforbundet.se

Tävling och Recept

En ny tävling för dig som kanske vill vinna på TRISS och bli miljonär!

Här nedan ser du 6 meningar eller ord som är plockade från någon av artiklarna i detta nummer av LARY.

Leta rätt på vilken sida du hittar meningarna och skriv ner sidnummer och rubrik på artikeln.

Skicka in ditt svar, senast den 15 okt. 2009 till:

MHCFörbundet

LARY

Barks väg 14

170 73 Solna

1 trisslott till de 4 först öppnade svaren

1. Fin buffé på restaurang sjökanten
2. Och mitt i elden en docka
3. Togs vi ombord av Eva, också lärare
4. nytta världen över även om en del problem
5. på ett kallt tefat
6. enligt gällande lagar, regler och praxis

Lycka till med skrapandet av Trisslotten

Rätt svar på förra tävlingen

Nu är den senaste tävlingen avgjord.

Rätt rad ser ut så här: **12X 22X 121 2212**

Det om vållade svårigheter var frågan om vilket bär som ger mest C-vitamin/100gr.

Det är Svart vinbär. Den ger 210 mg C-vitamin/100gr.

Vinnare blev Kristina Beme, Järfälla. Grattis till 1 TRISS-lott.

Rönnbärsgelé

I år är det gott om rönnbär. Enligt den gamla bondepraktikan tyder det på en kall och snörik vinter, men det får vi väl hoppas inte slår in. Däremot kan man ju göra en god gelé av rönnbären. I den sedan länge nedlagda Söderköpings Tidning har jag hittat ett nära 100 år gammalt recept på rönnbärsgelé, som kanske kan vara värt att prova:

Rönnbären lägges i kallt vatten ett dygn så att den beska smaken dras ur.

Därefter kokas bären med så mycket vatten att "bären har godt kokrum".

När bären mosat sig hälls massan i "hårsikt" och får självrinna.

Ett kilo socker till varje liter saft.

När sockret smält får grytan koka sakta under skumning i 20 minuter.

Gör sedan geléprovet, en droppe på ett kallt tefat.

Stelnar droppen är geléet klart att slås på burkar.

Text och foto:

ULF JÖNSON

Recept För muntorra

Nu startar vi en serie med recept för oss med muntorrhet och har svårt för vissa maträtter.

Skicka in till Lary ditt favoritrecept som du vill dela med dig av.

Vi publicerar recept i kommande nummer av Lary och belönar det med 3 Trisslotter.

Kanske blir du miljonär på tipset.

Gulaschsoppa

400 gram nötfärs
 1 msk margarin
 4 st. tärnade potatisar
 (3 hackade lökar)
 1 röd + 1 gul paprika i tärningar
 1 riven morot
 4 mask tomatpuré
 6 dl vatten
 4 dl mjölk
 (eller 1 dl grädde + 9 dl vatten)
 Salt, svartpeppar, oregano

Bryn färsen
 Tillsätt (löken), lägg i potatis, morot och paprikan
 Tillsätt vätskan.
 Koka i 30 min.
 Smaka av med kryddorna

Tipset inskickat av
STAFFAN HAGELIN

Till minne av Kenneth Ohlsson

Kenneth Ohlsson har avlidit efter en längre tids sjukdom. Han blev medlem i Göteborgsföreningen 1991 och han blev också invald i styrelsen. Där var han även researrangör under en period. Han blev också

invald i Förbundets styrelse under åren 1996 till 2004.

Kennets stora intresse var sjön och fartyg. Första gången han gick till sjöss var han bara 15 år. Han var även aktiv båtolog. Hyllmeter med

böcker och tidskrifter i hemmet vittnar om det stora intresset.

Vi är många i Göteborgsföreningen som saknar Kenneth på våra möten. I oktober skulle Kenneth ha fyllt 70 år.

MHCF i Göteborg.

Ni i föreningarna kan hjälpa redaktionen

Vi vill tacka för de bidrag som kommit in till Lary. Det är kul att läsa det som kommit in.

Hoppas ni fortsätter så.

Bidragen behöver inte handla om vår funktionsnedsättning. Det kan vara en liten händelse eller incident på 4 rader eller ett A4 alla är lika välkomna. Varför inte en rolig historia eller egen berättelse om dig

själv. Så kör hårt med pennan eller datorn.

Känn er som en redaktionsmedlem. Det kommer mycket material och bilder som vi antingen måste skriva in med risk för felskrivningar eller tolkningar. Försök innan ni skickar in ert material att få det digitaliserat och helst skickat på e-post, CD eller diskett.

Vi får lägga ner mycket jobb på att skriva in manus. Grovsortera

gärna era bilder som är suddiga eller som ni bedömer är ointressanta. Skicka bara de ni vill ha med. Det tar timmar för oss att gå igenom allt mellan 50 till 100 bilder. Det kan för redaktionen vara svårt att bedömma vad som är bra eller dåligt och det tar därför ännu längre tid.

Glöm inte att skriva texter till bilderna och gärna mellanrubriker.

VARMA HÄLSNINGAR REDAKTIONEN!

www.mhcforbundet.se

Kansliets telefontider

Förbundet har telefontid

tisdag–torsdag 09.00–11.30

Måndag och fredag är kansliet stängt

MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET

läns och regionalföreningar

med kontaktpersoner

Mun- & Halscancerföreningen i Dalarna

PER TESTAD

Kung Magnigatan 19, 791 51 Falun
Tel: 023-827 29

Mun- & Halscancerföreningen i Gävleborg

BILLY VON TELL

Klapparvik 688, 826 91 Söderhamn
Tel: 070-833 13 23,
E-post: billy@svart.se

Mun- & Halscancerföreningen i Norra Sverige

SVANTE WIKSTRÖM

Prästgatan 25
831 31 Östersund
Tel: 063-13 80 00, mobil: 070-663 12 04

Hallands Laryngförening

KENNETH DANFELTER

Middagsvägen 18, 302 59 Halmstad
Tel: 035-12 91 03, mobil: 073-360 6622
E-post: kenneth.danfelter@spray.se

Mun- & Halscancerföreningen i Stockholms Län

GUNNAR SCHNEIDER

Fiskarstugan 1, 746 93 Bålsta
Tel&Fax: 0171-535 54, mobil: 070-65 905 65
E-post: g.schneider@telia.com

Sydöstra

Mun- & Halscancerföreningen

KJELL ANDERSSON

Rättarvägen 4, 612 31 Finspång
Tel & Fax: 0122-155 47
E-post: kjell.sven-olof@telia.com

Mun- & Halscancerföreningen i Södra Sverige

LENNART JOHANSSON

Per Albin Hanssons väg 56 B,
214 63 Malmö
Tel&Fax: 040-96 23 40
E-post: lennart.willy@telia.com

Mun- & Halscancerföreningen i Göteborg

GÖSTA JORHEDE

Väderbodarna 5, 8 tr, 418 35 Göteborg
Tel & Fax: 031-56 35 41
E-post: Gullvi.Jorhede@comhem.se

Mun- & Halscancerföreningen i Uppland

VERA LIND

Norrtäljegatan 6 B, 753 27 Uppsala
Tel: 018-10 53 74
E-post: mhcfuppland@gmail.com

Mun- & Halscancerföreningen i Västmanlands Län

KAARLO VUOLLE

Lerkärlegatan 10, 732 51 Västerås
Tel&Fax: 021-41 74 76
E-post: kaarlo.vuolle@swpnet.se

Mun- & Halscancerföreningen i Örebro och Värmlands Län

LARS HALLGREN

Kyrkvägen 4, 711 72 Vedeväg
Tel: 0581-504 01
larshallgren@live.se

KAPITEX

TruTone™

Electronic Speech Aid

- **TruTone** röstgenerator som har en så naturlig röståtergivning att du kan uttrycka känslor och sinnesstämningar
- Stort frekvensomfång manligt eller kvinnligt ljud
- Liten och lätt
- Standard 9 v eller 9V laddningsbara batterier
- Extra tillbehör ,handsfree-hållare
- Laddare för 9v laddningsbara batteri

Önskar Ni ytterligare information, ring eller skriv till logoped Lena Lageson.
Kapitex Scandinavien, Reséns väg 16 D, 370 24 Nättraby, Tel./Fax: 0455 222 75

E-Mail: lena.lageson@tglocalnet.net
www.kapitex.dk

POSTTIDNING B

Mun- & HalsCancerFörbundet
f.d. Svenska Laryngförbundet
Barks väg 14
170 73 SOLNA

Har du hört...?

Atos Medical har en ny hemsida!

Atos Medical har patienten i fokus och strävar efter att leda vägen inom öron-näsa-halsområdet. Vår nya hemsida är ett viktigt verktyg i detta arbete, och vi har därför delat in den i sektioner som är specialanpassade till såväl vårdpersonal som patienter och deras anhöriga.

Om du är en patient eller anhörig kan sektionen *För patienter* vara värdefull; här hittar du svar på vanliga frågor, patientberättelser och beskrivningar på flera sjukdomstillstånd inom våra områden. Här finns också länkar till patientorganisationer och nätverk.

Välkommen att besöka oss på

www.atosmedical.com

Atos Medical AB • Box 183, 242 22 Hörby • Tel: 0415-198 00 • Fax: 0415-198 98
E-mail: info@atosmedical.com • www.atosmedical.com

Atos Medicals produkter och expertis har utvecklats i nära samarbete med ledande institutioner, läkare, forskare, logopedier och patienter från hela världen. Alla fakta och argument bygger på resultat från kliniska studier. 1987 började Atos Medical utveckla den första Provox-röstventilen. Vi har sedan dess arbetat intensivt för att utveckla Provox till att bli marknadens ledande system för röst- och lungrehabilitering. Vi fortsätter med att avsätta stora resurser på produktutveckling och utbildningsprogram inom öron- näs- och halsspecialiteten. Vi har ett tydligt mål: Atos Medical ska även i framtiden vara ledande inom hela detta specialistområde.

ATOS
MEDICAL
Leading the way in ENT